

Những cảm nhận thực tế của một nhà báo Việt Nam về sự thật hủu khi đi t n c a m i m c a, h i n h p cùng th g i.

Bài này đã đăng trên báo Xuân Tu i Tr năm 1989- 17 năm r i. Có đ ó là đ n đ u tiên c m thu t ng "ký sớ quá giang" đ c s đ ng trên báo. Cũng ch là m n chuy n ng i khác mà nói tâm s c a mình. Th t ra th i nào có khó khăn c a th i đó, đ u quan tr ng là khó khăn có đ c thay đ i hay không. Rõ ràng, nh ng khó khăn trong bài ký s g n nh không còn n a, nh ng cũng không có nghĩa là t c m i chuy n đ u đã đ dàng trôi qua. Đó là lý do đ nó đ c đ a vào t p h p nh ng bài báo xu t b n n này.

***

M t đ ng chí giám đ c thu c lo i tr , có h c th c, sau khi k v i tôi chuy n đi Tây, đã than : “Ph i chi nhà báo các ông đ c đi nhi u đ vi t cho dân mình, cán b mình cùng đ c, cùng hi u cái thân ph n nghèo nh t th g i i c a chúng ta mà đ nh c nh cái nh c m t n c, v y m i quy t chí v n lên n i”.

Nh ng th a b n đ c, n u ch đ n l t mình đi n c ngoài thì “còn khuya”, nên tôi m n phép m n n l i k c a nh ng nhà qu n lý mà tôi đã g p sau nh ng chuy n đi h c t p x ng i, đ vi t bài ký s đ i đây.

“Ph i chi nhà báo các ông đ c đi nhi u đ vi t cho dân mình, cán b mình cùng đ c, cùng hi u cái thân ph n nghèo nh t th g i i c a chúng ta mà đ nh c nh cái nh c m t n c, v y m i quy t chí v n lên n i” Lê Công Giàu(1989) : Nguyên giám đ c Trung tâm xúc t n th ng m i và đ u t thành ph HCM.

Có m t ng i ngo i qu c t ng mu n “ng m t g i c, sáng ra th y mình là ng i Vi t Nam”. Câu nói này hình nh ch đ m đ u cho nh ng chuy n c tích!

L n đ u tiên đ n Thái Lan, ng i đ i s n bay Bangkok, tôi th y m t đoàn ng i x p hàng dài đ i n ng mà không đ c vào ga. H i ra m i bi t đó là nh ng thanh niên Vi t Nam ch máy bay ch đi lao đ ng Trung Đông. H không đ c phép vào ng i đ i máy bay nhà ga nh những hành khách khác. Tôi không hi u t i sao, nh ng c m th y nh c vì ng i Vi t Nam mình đi n c ngoài, đ c bi t các n c t b n, là ph i đi qua c a ngõ sân bay Bangkok - thay vì ch c n qua c a ngõ Tân S n Nh t c a ta - r i t đó m i đáp máy bay đi t p. Cho nên ph i ch u

bao công nh ngang trái đau lòng. Trần lập i chuy n đi lao đ ng ở Trung Đông. M t ng i b n ng i phi tr ng v i tôi hôm đó đã k r ng : Ng i Vi t Nam đi Trung Đông đ ào kênh qua sa m c, lao đ ng c c nh c, th nh tho ng còn b đánh đ p, vì n c ng i ta là t b n. Có anh xa v lâu ngày mà bên Trung Đông cái kho n ph n là đ c bi t c m k nên khi v đ n Thái Lan, bao nhiêu ti n dành đ m, đem ra ăn ch i x láng, và m c b nh, không dám v T qu c n a. Nhân chuy n này, tôi nh có l n tôi đi đ m t h i ngh du l ch t i Ti p Kh c, ó đó, tôi đã xem trên truy n hình m t b phim tài li u hình s , di n ra c nh các thanh niên Vi t Nam lao đ ng h p tác t i Ti p Kh c thanh toán nhau b ng búa. Tôi ch t hi u t i sao tôi đón mãi mà xe buýt không đ ng, đ n khi mang huy hi u phái đoàn Nh t thì m i đón đ c xe. Cũng không l gì c nh ng i Vi t mình ở Matxc và không dám chào nhau b ng ti ng Vi t vào th i đi m có m t thanh niên Vi t Nam gi t m t c nh sát vì b b t qu tang n u r u l u.

Còn đâu nh ng huy n tho i v ng i Vi t Nam anh hùng? Khi tôi đ n n c Pháp hào hoa, đi ăn ở restaurant v i m y anh b n Vi t ki u, nh ng ông khách bàn bên c nh th y chúng tôi là ng i châu Á, h i :”mày là ng i n c nào ?” Tôi ch a k p tr l i, đã nghe ng i b n Vi t ki u : ” Ng i Nh t ” - ” A ! ông khách ngo i qu c kêu lên - n c Nh t c a ông gi i l m. Xin c ng ly chúc m ng ông !”. M t l n khác tôi đ c gi i thi u là ng i Phi Lu t Tân, thì ng i ta nói : “N c ông còn đ h n Vi t Nam”. ở Matxc và tôi th nói là ng i Trung Qu c xem sao, thì nh n đ c câu tr l i : “Ông nên g i hàng thêm. Hàng c a n c ông t t l m. Còn hàng Vi t Nam ở Nga thì quá t ”

Đó ch là nh ng câu nói vô tình vì h không bi t tôi là ng i Vi t và chính vì v y, nh ng câu nói đó ch a đ y v đ ng c a s th t. Lâu nay chúng ta c đ ng c a ca ng i nhau mà không bi t th gi i đang ngày càng v t quá xa chúng ta. Có đ p đi bàn chuy n buôn bán , làm ăn ở m t n c Tây Âu tôi m i th y h t cái l c h u c a mình. ở m t n c t b n, cán b kinh doanh c a ta khi ng i vào bàn đàm phán còn h i: “Các ông huy đ ng v n, đ c c p v n bao nhiêu? Mà không bi t r ng h là t b n, làm gì có khái ni m “c p” hay “huy đ ng” nh chúng ta. M t đi u đáng bu n n a là trong khi th gi i ng i ta đã quan ni m quan h là: “hai bên cùng có l i” thì cán b ta c nghĩ chuy n “đ ngh tài tr , giúp đ , nghĩa là c tính chuy n xin-cho.

Có l n tôi cũng t s v mình, vì t ra choáng ng p tr c không bi t c man nào là hàng hóa trên nh ng đ ng ph Bangkok. Tôi đã đi l i hàng gi tr c c a hàng bán l p ô tô x p cao nh núi, mà nh l i n i cay đ ng c a mình khi làm đ n xin duy t m t cái l p ô tô, ch c tháng tr i, l i xu ng Vũng Tàu m i có. Khi đ n Singapore tôi m i khám phá ra r ng n i vui c a tôi khi đ c tin trên báo chí, mình ca ng i m t s nhà máy đ t “hi n đ i hóa thi t b ” nh p máy m i r , ti t ki m c tri u đô la là chuy n bu n c i.

Singapore, Nh t, CHLB Đ c đâu còn mu n đ t v i n a vì nhân công quá đ t. Ta c m n h r i rít trong khi l ra h ph i c m n chúng ta m i đúng , vì đã lãnh “c a n ” giùm h (dù c a n này cũng t t chán v i chúng ta). Ch ng qua chúng ta thi u thông tin, nh anh mù xem voi: đ ng cái nào cũng là “voi c ”.

ở Manila, tôi đ ý th y ng i ta qu ng cáo r m r trên tivi nh ng s n ph m mang nhãn hi u n c ngoài đ c s n xu t, l p ráp ở chính Phi Lu t Tân, theo ki u sous-licence, mà không m c

Ký sự quá giang - Về đường những chuyến đi xa

Tác Giả: Trần Ngọc Châu

Thứ Hai, 13 Tháng 10 Năm 2008 10:10

Có một thị dân tặc chút nào, vì hàng vải tốt vải rẻ. Tôi đến thăm hãng Samsung ở Seoul. Trộm cướp đây hãng này cũng làm theo công nghệ Nhật và sản phẩm của hãng cũng mang nhãn hiệu ngoài, nhưng sau khi cướp đi thì trên 50% các chi tiết thì sản phẩm đó mang nhãn hiệu Samsung, hiện nay không thua kém gì sản phẩm Nhật, giá cả lại rẻ hơn. Tôi đi cướp đi một chiếc đồng hồ đồng hồ công nhân quét dọn ở đây là 500 đô còn đồng hồ đồng hồ công nhân thì phải 7.000 đô trở lên". Lên án chế độ bóc lột công nhân trên xe buýt và những người như thế nào đây? Nói về những chuyến đi sản xuất sous-licence tôi nhớ hồi trước năm 1975 tại ngay Sài Gòn đã có nhiều hãng làm như vậy: National, Sanyo, Renault. Rồi tiếp, chúng ta đã đi làm một công việc, nay thì người ta đi làm thêm.

Giờ xin nói sang chuyện dịch vụ. Ở các thành phố mà tôi đã đi qua: Tokyo, Singapore, Manila, Bangkok, Seoul bắt đầu ở đâu trong thành phố cũng có bàn "exchange" (đổi ngoại tệ), trao đổi và dịch vụ dành cho khách nước ngoài, chế độ không khó khăn kể cả ở bên ta. Đến cướp đi Manila tôi thấy các quầy đổi tiền của ngân hàng Nhà nước đổi giá cao hơn của tư nhân. Tôi mua một quầy và nhân tôi đã đổi một đô Mỹ 20,4 pêsô còn sau đó tôi mua một quầy của ngân hàng Nhà nước tôi đã đổi được 20,8 pêsô. Cho nên phần lớn ngoại tệ đưa vào tay nhà nước. Cách làm này hoàn toàn ngược với nước ta. Ở Thái Lan mua một quầy dịch vụ cũng như thái độ phục vụ so với ta, có thể nói là "cả c ké". Ở những đồng tiền tiên là thuế thu nhập quan sát bay quá như hàng. Hàng hóa ngoại quốc mang vào nước họ không thành vốn đầu tư. Riêng hàng tiêu dùng mà Thái Lan không sản xuất, được mang vào thị trường, không phải chịu thuế má gì cả. Tôi đã đến bãi biển du lịch Pattaya. Cảnh quan ở đây đâu sánh nổi với Vũng Tàu, Nha Trang chế độ nói chi Hồ Long, Đà Nẵng, thế mà du khách nước ngoài, phải kể con số triệu mỗi năm. Bởi họ biết tại chỗ phục vụ tại đây mà như cuộc sống của con người, tại phòng tiếp khách được đến bãi biển và kể cả "sex tours". Quan niệm "đổi đổi" đã thành nếp không cho phép tôi chấp nhận một dịch vụ công khai như vậy. Nhưng đây là một vấn đề kinh tế dịch vụ, dù có đồng ý về một đổi đổi, tôi vẫn phải công nhận số tiền tôi có lý của nó. Tôi khách sạn tôi ở, có một phòng rất sang trọng, trong đó có các cô gái xinh đẹp mang số hiệu ở đằng hoàng. Khách bên ngoài nhìn vào có thể nhận ra. Phần lớn đồng tiền của tôi là phần này, nhưng nhớ lại cảnh bên nhà: Ngoài đồng đồng ban đêm không thiêu các cô gái ăn sống, thậm chí báo chí đã đăng nhiều phóng sự, nên tôi đành "đi về nhà" phần lớn đồng tiền của tôi. Tại bên trong, các cô không nhìn thấy mình đang bán ra như một món hàng.

Ở Manila, các khách sạn lớn tuy nhiên chế độ những cô gái hoàn toàn tự nguyện. Tôi tìm hiểu và ngạc nhiên khi biết có đoàn du khách nước ngoài vào Việt Nam và than: buồn quá. Sau đó họ bay sang Thái Lan, Mã Lai vùng tiền "đổi một triệu đồng về nhà không". (Đồng đồng nhiên chúng ta không thể làm như họ, nhưng cũng không thể bình chân như vại, chịu cảnh như thế thu). Đó chế độ phần lớn là nỗi đau của những nhà làm du lịch hay sao? Riêng tôi, càng đi càng thấy đau. Lúc đến Singapore, tôi thấy thấy trong các danh sách đi du lịch khách sạn, nhà hàng đều có câu "Every country in the world but Vietnam", nghĩa là: có thể gọi đi du lịch khắp nơi trên thế giới, ngoại trừ Việt Nam. Tôi bàng hoàng vì không thể nghĩ trong thế giới bùng nổ thông tin này vì kém cỏi mình lại bị lôi ra khỏi họ thế này. Họ họ thù vì ta là xã hội chế độ nghĩa? Nhưng Tiệp Khắc, Liên Xô, Trung Quốc thì sao? Tôi không lý giải được, chế độ thấy một nơi như cạnh bên lòng. Ở Seoul tôi lại bị một nỗi đau khác gọi là nhòm nhòm, khi thấy trên đồng đồng phần chế độ toàn xe hơi như không tìm đâu được một xe nhãn hiệu Nhật, Mỹ, hoặc Ý.

Người ở Nam Triều Tiên chế độ đi xe hơi do chính họ sản xuất. Cũng không nên vì vàng so sánh với nước mình vì mình chế độ làm được xe hơi. Có đi đâu khi biết rằng chế độ hãng xe hơi là như thế

Ký sự quá giang - Về đường những chuyến đi xa

Tác Giả: Trần Ngọc Châu

Thứ Hai, 13 Tháng 10 Năm 2008 10:10

Nam Triều Tiên hiện nay, hãng Hyundai, là con trai của một nông dân mà lúc cha của ông ta còn cày ruộng, thì ở Sài Gòn người ta đã lập xe La Dalat rồi

. Trước đây, người nông dân sống ở nông thôn của du lịch thì văn hóa thì sống vào, đều đều thanh niên nông của ta, những đi một số nông, tôi thấy không họ tuấn trẻ ở đó chỉ biết ăn chơi, sống vui. Như ở Seoul chúng họ, thanh niên ăn mặc lịch sự, gọn gàng, lúc nào cũng thướt tha và rất trẻ trung đẹp, vẫn minh. Tôi thấy thấy họ ít như những và hút thuốc ngoài đường phố. Ở Seoul mỗi ngày, tôi chỉ mỗi đi một ngày hút thuốc. Có lẽ rượu, thuốc đều rất đắt mà họ lại biết kiếm tiêu xài, chỉ không "xả láng sáng ngời sấm" như quan niệm của một số bạn trẻ chúng ta.

Ai đi xa vui lắm không sung sướng khi máy bay đến gần Tokyo. Tôi không có niềm sung sướng đó mà chỉ hồi hộp, lo âu vì biết bao thủ tục phi hành đang chờ đợi. Rồi sân bay Bangkok của đây mỗi lần phút đã thấy nhân viên hàng không phát cho hành khách mỗi người một gói giấy dài để đọc. Họ như mỗi thấy như khi họ khai ra họ, bao nhiêu áo pull, áo gió, quần bò cho đến một đôi giày còn sót. Chúng ta khai họ một tờ đã đến ăn. Có hành khách không kịp ăn vì phải vội vã lên vì những người trong các tay khai.

Tôi chỉ nghe hai ông khách nói tiếng Anh ở hàng ghế trước: "Ông đi Việt Nam du lịch?"

"Không, tôi có việc đến, chỉ sợ quá phi hành hà thủ này đi du lịch cái gì". Tôi nhớ biết cái tát tai hay một gáo nước lạnh vào mặt.

Chúng ta họ, xuống đến nhà ga phi trường rồi phải chờ thêm cả tiếng đợi họ, mọi hỏi ra để áo mà thủ tục đợi người chờ đợi một chút. Một ông khách thấy tôi là người ngoại quốc, lúc để nói: "Một chút giấy rồi mà chúng ta chúng ta ra khỏi phi trường, không có đâu như đây". Tôi để mặt xấu hổ, những không biết nói thế nào. Các bàn để làm thủ tục họ quan tâm theo hình thức U quanh hành khách cũng gây một cảm giác sợ hãi như trước vành móng ngựa. Tôi đã đi qua Nhật, Ý, Pháp, Phi Luật Tân, Singapore, Nam Triều Tiên, Tiệp, Liên Xô rồi và Thái Lan, tôi có ý so sánh bên mình qua các cửa sân bay nên biết mọi để coi thủ tục họ nhanh - chậm thế nào. Phải nói các nước XHCN còn chậm, những các nước tự do thì không quá vài phút. Ở phi trường Nhật chỉ năm phút. Ở Bangkok, mình đi chờ nhân viên họ quan tâm còn họ thúc đi nhanh. Có thể có trường hợp lâu những chỉ là cá biệt vì nghi ngờ mang vũ khí hay ma túy. Lúc tôi đến phi trường Seoul thủ tục chờ họ đôi chút vì đang có Olympic. Ở các nước, tay khai cửa họ chờ bàn tay vui buồn năm câu hỏi, chỉ yêu để thông báo khi có tai nạn, ở Bangkok, mang vào trên 10.000 đô mỗi khai, những không khai cũng không sao. Họ sợ một khách du lịch vì một thái độ bất nhã nào đó, nên rất tránh khám xét. Họ dám bắt con tép để câu con tôm, chỉ không "cò con" như chúng ta. Cái cảm giác để chờ không thế nào có được khi đợi người những khuôn mặt như lòng, nghi ngờ ở căn phòng làm thủ tục ở sân bay. Đợi vui người đi du lịch, cái thích nhất của họ là cảnh đẹp, gái đẹp mà là lòng hiếu khách.

Kết thúc bài ký sự "quá giang" này, tôi không biết gì họ là cảm ơn (và xin lỗi) những người chỉ xướng "tôi" trong bài: Nguyễn Bá, Lê Công Giàu, Đường Trung Tín, Lê Hùng Dũng, Khiếu Thiệu Thu, Phan Phùng Sanh và Nguyễn Đăng Liêm, (*) những người đã mời thì gửi cho nhà báo sau những chuyến đi xa. Cái cảnh "quá giang" cũng là để biết, những biết làm thế nào để vui một nhà báo quá đời thông tin. Lời của: mùa xuân "trông người mà ngắm mình ta", chỉ khác

Ký sớ quá giang - Văn phòng công chứng chuyên đi xa

Tên Giấy: Trần Ngọc Châu

Thị trấn Hai, 13 Tháng 10 Năm 2008 10:10

---

nào chúng tôi thu cđng, không có gì thú vị; những gì tiên ta vẫn dĩ : thu cđng đã tđt. Nghìn chén đđng thđ này cũng chđa dĩ tđt đđu, tôi chđ mong nđi nhđc này góp phđn thđc tđnh chúng ta, vđđn lên làm giàu và sđng có văn hóa, văn minh thđt sđ, chđ không mđi tđ ru mình trong nhđng ánh hào quang./.